

ПРОТОКОЛ

№. 72

Днес 18 декември 1971 година се състоя заседание на Художествения съвет при Народен театър "Иван Вазов" със следния дневен ред:

1. Приемане пиесата "Сияйна зора" от Орлин Василев.

Присъстваха: Ал.Гетман, Орлин Орлинов, К.Динев, Петко Карлуковски, Любомир Кабакчиев, Кр.Мирски, Ив.Чипев, Ил.Друмева, В.Наследникова, В.Минкова, К.Зидаров, В.Бахчеванова, Т.Масалитинова, Ал.Григоров, Кр.Табаков, Г.Ганчев, С.Хашъмов, С.Гъорова, М.Бениеш, Ор.Василев, Цв.Димитрова, В.Стойчев, Ем.Стефанов, Ст.Великов и Г.Раданов.

АЛ.ГЕТМАН - Аз казах преди да дойдем тука да донесат магнетофона не защото считам че ще има спорове, и че ще трябва да възстановяваме това което някой е казал препоръчал и критикувал, а защото считам, че тази пиеса бележи един етап от нашата драматургия, че тя е посветена на 80 годишнината от БКП и че това което се каже на този худ.съвет трябва да отиде заедно с пиесата, заедно с филма който когато се изиграе ще се направи и вашите изказвания в Музея бъдещия хубав музей на театър Иван Вазов. Имате думата да се изкажете по постановката, по защитата на героите на образите, бих казал и по сценографията, макар че тука нещо особено не може да се поправи и бих ви помолил следното: да не се говорят общи неща, а да насочиме нашето внимание и нашите изказвания в тази посока в този обем в **каквото ние** имаме възможност с колко репетиции са - 4 до премиерата в две репетиции и две предпремиерни представления да се поправят нещата. Аз бих искал разбира се другарите са свободни да се изкажат, но за да имаме полза конкретно и неща които ние бихме могли да оправим. Друго аз нямам какво да кажа. Тука присъства и автора ще каже някои неща. Имате думата. Кой ще открие.

М.БЕНИЕШ - Насоката показва..За драматургията няма да говоря.Ще кажа че всички другари заети в тоя спектакъл бяха творчески въодушевени за това че пиесата е посветена на тая знаменателна дата. И това е което, така в цялата тяхна работа така се прокарваше една пиеса, която да кажем на днешен съвременен език пиеса политическа, публицистична, обаче разкрита чрез съдбите на хората - човешки съдби .Второ искам да кажа да извиня художника, който не може да присъствува тука защото в Младежкия театър има нещо в Ихтиман посещение ~~той~~ трябва да отиде и подреди там сцената. Сега има някакви основни неща, а разбира се това, не значи че и вие не бихте могли по тях да дадете вашите съображения и вашите предложения. Искам да кажа, че финалът не е решен, не е изработен. Това е едно грубо ~~нахвърляне~~ в контури. Финала ние сме решили да направим откритен театрален към публиката с контакт, за да се свържем с нея.чрез първата възрожденска песен, песента "Сияйна зора", която е и дала името и се пронизва в цялата пиеса. Така че този финал не е решен. Много още има по промените. Много още неща има да се решават по самото осветление, липсва монолога на Лакс. ~~той~~ беше написан по едно щастливо хрумване от др.Орл.Василев в процеса на подготовката на пиесата на разкритието и даже и известни технически ....Последният диалог между Геро и Йово мисля, че още не е готов . Някои неща около музиката и някои промени на мизансцени.Разбира се и много неща които не сме догледали.

АЛ.ГЕТМАН - Аз моля другарите, когато се изказват ще бъдем много благодарни ако някой се добере и каже някои неща във връзка с финала, някои предложения. По отношение на финала. Имате думата. Другаря Орлин Василев.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - ~~бъжи~~ По една логика - вътрешна и във връзка с ^{те}самият конфликт и върху простреляният Йово който се задържа дъщерята изтичва да го извика за хората които са дошли чрез едно

превъзможване на места даже той ѝ пречи да разкрие истината, че е прострелян тръгва към песента, към хората които идват отвън. Това е по пиесата. Но още в самото начало когато тука беше прочетена пиесата и когато работихме с режисьорите ние оставихме като проблем финала или така или иначе, така че аз само сега ви съобщавам другия вариант за да имате изгодна още една позиция.

КАМЕН ЗИДАРОВ - Другари, аз не бях чел този вариант на пиесата и това което гледах, може да се каже, че Орлин Василев е сто процента е в пиесата. Такъв какъвто го знаем, ярък, остър, конфликтен партиен, страстен, и т.н. Всичко ~~то~~ това е добре. Най-ярко това личава в двете картини, особено картината "къщата на Геро" и последната картина конфликта срещата с новите герои и неговата историческа задача. По пиесата няма какво да говорим, очевидно спектакъл има, очертава се един вълнуващ спектакъл доста интересен във връзка свързан с 80 годишнината на БКП и всичко това е добре. Но по отношение на постановката имам някои бележки. Предварително искам да кажа, радвам се в края на крайщата че Бениеш се протраши и започна да поставя български пиеси. Бенко е поставил след моето царуване ^{само} нито една пиеса "Враждалец" която постави след заминах и тя е класика. Постави след туй на Емил Манов една пиеса и другата беше да кажем "Прокурорът", но "Прокурорът" беше кръстена вече в Сливен. Дай боже Бенко вече да тръгне именно по този път. в българска драма и в български театър. Стига вече ни поднася все разни чужди такива пиеси ейй...дето давали възможност за работа. Дава възможност и този спектакъл, другари, за още повече работа. Например моите бележки са такива, аз няма много да се простирам. Първите две картини и пролога и кое там върви малко илюстративно Бенко. И не се разбира на хората какво приказват. Трябва да се поработи върху словото в двата кауша, има нещо там за работа има нещо как да ви кажа има нещо по стилистическо, трябва да ги стегнете и мизансцените какво ще правите, но там трябва да се избегне илюстративността. Да се

намери конфликта и зърното на тия сцени, които да направят дето се казва театър и то хубав театър. За другите две действия. Що се отнася за финала аз също имам бележки, също смятам че не бива да се връщаме към финалите от 1946-1947 г. Трябва малко повече смелост! Смятам, че Орлин е на по прав път. Исторически ролята на Йово е свършена. Той предава знамето на младите. Той може да отиде на митинга и ония там вече да го прострелят и както му се заканва Геро. И когато излезе на митинга Геро да вземе да го простреля и да се свърши неговата трагедия, иначе той е безпомощен и жалък в последната картина, няма задачи. Още повече малко като знаете, така дето се казва традиционната отпуснатост малко на нашия актьор Георги Георгиев би трябвало малко по-голяма и психофизическа мобилизация на сцената с конфликта с Геро. И ще се получи нещо много по-остро и повече ще хвърлят искри в този двубой. Много моля Бенко да го хване този актьор и да го стегне здравата. Също смятам значи повтарям пак не съм за този финал. Не съм. Този финал е илюстративен, този финал би извикал нашият възторг 1945-46 г. и т.н. ние сме вече 1971 г. друг финал вече е нужен. Няма абсолютно никакъв страх от това че Йово ще бъде прострелян и убит, дори и да не се яви вече на сцената исторически неговата задача е свършена. Той предаде знамето, предаде всичко и видя, че нови хора поемат борбата, борбата е в нов етап историята както там често се спомена, аз смятам, че нанякъде Орлин е вече много директен, много уголен, много ясно адресиран, разбира се, за да има нужда вече тука повече да гадаем какво иска да каже автора и какво не иска да каже. Така че и тука режисьора има още малко работа и да се постегне това, иначе аз казвам спектакъл има, представление ще стане, ще се приеме, много хубаво е че е свързана с тази годишнина и следователно няма какво да се пожелае на Бенко да поработи малко, актьорите, грамадна част са много добри и Динев, и Ваданов, и Маргарита, от другите двете младите нали. Всичките са добре, но касае се работата за още малко ор-

ганизация на сцената, едно по-голямо и по-остро сблъскване там където трябва и много моля за една по-здрава психофизическа мобилизация на силите, независимо от това чийто проблем иде от Диарбекир. Слушайте, ние правим театър, ние се адресираме да една публика ние имаме някаква задача така че когато правим ~~хубав~~ театър вие знаете какво правеше Бабочкин. Изправя актьор срещу публиката и хвърля направо сцената в публиката. И това той не го смяташе за престъпление. Това е което исках да кажа.

ИВАН ЧИПЕВ: Другари, според мен Народния театър може да направи един вълнуващ театрален празник най-напред когато се е спря на тази пиеса. Второ, всички ония ситуации които се поставиха в ~~едно~~ период от време за мнение в областта на драматургията, ^{за} някакво комплектуване на задачата автор-режисьор това е период на черната работа на театъра, на това което виждам сега е че Народния театър със своите творчески сили ще защити ~~хубав~~ достойно мястото си. Обаче аз виждам сега някои критични оценки от това което видях. Най-напред смятам че др. Зидаров е напълно прав за първите две сцени. Мен първата не ме подразни, с изключение, че в известна степен тъпаните и тая флейта турското беше малко повече по време Мен втората ме повече подразни. Тия хора, това са нашите те носят духът на хъшовете, на ония които са в кръчмата на Странджата, това са тия хора ~~са~~ в затвора. Това не са цървулковци, те са хора с голям идеал с голяма вътрешна потенциалност = сила. А сега се получава, че тук се облягаме ние на онова което, хайде да не кажа, по автор не е това, ~~нак~~ да кажа на най-ниското, те може да са окъсани, те може да се одърпани, но те са ^с много голям дух. И тука театъра и режисьора е трябвало да погледне към състав, който действително да защити и оглави тая сцена, която носи един много силен драматизъм. Идва героя на въстанието. Това което би трябвало да се направи според мен с една режисьорска интервенция, да се активизира, да попада в обстоятелствата и максимално те да дадат всичко онова което са спа-

собни. Но тук театърът според мен извърши един компромис когато не е преценил, че за тая сцена трябва да се изберат действително хора, без да подценявам другарите, които тук участвуват, които действително да донесат духът на онези които са в кръчмата на Странджата, с такива идеали. Иначе става малко сиромаш нути.

ЗИДАРОВ - Принизен.

ЧИПЕВ - Принизен. Точно така. Да. Няма духа. Това са тия за които Вазов ще каже "бедни, бедни Македонски, защо не угасне....". Тука между тия хора такива има, които някога са носели знамето, които някога са били първите в боя. А иначе ако тръгнем така на тези обикновени да ги ~~намериме~~ ^{намериме} само по социална такава категория няма смисъл, за да може да се..... история с Йово. Второто действие според мене е едно от най-големите работи в драматургията на тая драма, па мога да кажа и в драматургията в.. без пролога. Третото действие, къщата. Това е една много голяма сполука. Тук конфликтите така са доведени, така са уплетени бих казал, че действително аз гледам на един дъх. Разбира се, какво би могло тук да се пожелае. Пожеланията ми са по-скоро към ~~Нинка~~ Нинка. За още по-голяма вътрешна ~~концентрация~~ концентрация и мобилизация, тя още не оценява в известен ~~степен~~ цялата съдбоносна, също така мога да кажа, това което се е случило и това което ѝ предстои. Това което прави Любомир Киселички е хубаво, той набеляза един интересен образ и все пак ми се струва и към него може да има известни пожелания що се отнася до вътрешната мобилизация, до вътрешната убеденост, в задачите, които му са поставени и същевременно развълнувано от онова което му предстои да преодолява в тая схватка с Геро. Аз мисля, че Георги Раданов прави един много хубав и тука образът на Геро най-ясно, най-така богато достижение. Аз съм доволен много от това което прави др. Дупаринова, ~~накар~~ ^{неяснота} че за сега известна ~~съществува~~ ^{съществува} в текста някъде пропуснат що се отнася до тая трагична участ. Тя не стана ясна. И за това гледам, че по-скоро тя набелязва за

сега така ролята, но там трябва да се извадят тия сцени. За следващото действие пак тук ще се върна на тая втора интермедийна сцена. А, за мен другари Геро, монолога на Герога ~~Берриез~~. е излишен. Точката остава тука, Йово се върна. Каквото и да се прави, мое мнение, не искам да ви убеждавам, но авторът си е в правото и т.н. той е ненужен, той доведе до едно положение, всичко е ясно. Той си хвърля това, а пък дали той си прави тая психологическа борба ~~джжж~~ това зрителя, оставете го на въображението на зрителя той може да си направи още по-голяма трагедията. Не знам, ако само този трагически момент да стане промяната и т.н. с друго да се оправдаем. Следващата обаче картина, следващото действие пак го няма това сега което трябваше да бъде в зандана. Върнал се е той човек, това е магнита, това е фокуса на всички, на цял един край, не самона тоя на това селце и на тоя. Цял един край вече клокочи, че се е върнал тоя герой. Оная затопленост, оная бих казал, оная градус, който трябва да съществува за сега още го няма. Но понеже другарите Бениеш каза, че той подготвя сега диалога между Геро и Йово. Др. Зидаров е прав. Нека Йово др. Зидаров да върви до този момент с всичко онава което носи идеали. Но когато се дойде до тая ~~фина~~ схватка тука Йово трябва, как да се каже, вече той разчиства това се е напирало той каза не за това, че аз се ~~къпах~~ и се рязах и пак се създавах, това значи той е ненаситен вече в отмъщението си и не него само а всичко като него да може да унищожи. Това е и поддържало бих казал сили у Йово да живее да се върне да се срещне със своя народ. И още повече ние не можем да оставим Йово още като този си отива, ясно е той ~~не~~ ~~вайналира~~ ще го ликвидира, затова Йово трябва да си отиде, трябва да се намери нещо според мен, което да реши тоя въпрос ~~биде~~ който е спрял авторът, тъй като няма Геро да остави Йово до себе си. А той си е изпълнил своята историческа мисия, той повече няма да може да устои, казал е всичко каквото трябва да каже и тогава може да се отиде към един по лаконичен, но по бих казал...

К.ЗИДАРОВ - По трагедията може да се каже финала.

ИВ.ЧИПЕВ - Да. Ако нещо бих препоръчал, това е пиесата трябва да се навлезе в дълбочини. Това е остро конфликтна пиеса, тука трябва не да се разчита на това как текста само ще се каже, което е безспорно вредно и нанякъде личи... (шум) А трябва с огромна по-голяма вяра, но да се навлезе в дълбочините тъй като тя е много конфликтна и да се оцени сложността на обстоятелствата, които са поставени тука. Аз съм дълбоко убеден, че това ще бъде едно истински вълнуващо представление за Народния театър.

АЛБГЕТМАН - Др.Кабакчиев, гледам, че има писмени бележки.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ - А не. Няма да говоря за пиесата защото имах вече възможност да се изкажа за това. Изхождам от позицията, какво би могло да се направи в тия три-четри дни. И ако мога да дам конструктивен (машляне) ще го направя. Първо, мисля че промяната между първа и втора картина трябва да стане по-динамична. Доколкото е възможно да се съкрати преобличането на Гец, за да може пролога да действа като едно единно цяло, а не като две отделни картини. ~~Иначе~~ Мисля, че паузата между тия две картини където звучи музиката дългата, трябва в максимална степен да бъде съкратена, да бъде съкратена тая пауза, за да може пролога да действа като едно единно цяло, за да може да се получи един контраст, за който малко по-късно ще се спра, защото мене ~~там се~~ ~~бихте~~ засяга един принципен въпрос. Второ, за някои мизансцени, ~~бихте~~ аз трудно се убеждавам от мизансцените когато един човек е на прозореца отворения и другите са долу в хола. Според мене тука поне на мене от пръв поглед ме навежда една жизнена неправда. Ако хората са на улицата те биха могли да разговарят от прозореца към улицата. Но когато единия е на прозореца, а другия в хола би могло спокойно според мен да се избегне ако артистите изпълнители отидат на площадката на стълбището, за да се избегне този излишен според мен момент. Във втора картина, вто

рата част на пролога, т.е. втора картина мисля, че осветлението значително повече да се начупи, за да може да се създаде мрачната атмосфера вече на българския зандан. Понеже заговорих за пролога нека да се спра на един момент, който мислех по-късно да (в скоби казано там словото трябва във всички случаи да се изведе на преден план, да вземем пример от Георги Гайтаников, нали. Не може да се позволи да не се разбира от сцената на Народния театър едни слова много важни, особено той има една фраза, който три пъти казва "руски консул съм, аз", "руски консул съм аз", "руски консул съм аз", на това ние играем, акцентуваме, във всички случаи трябва категорично точно и ясно да се отцветат тия фрази. И понеже говоря за пролога аз бих искал да се спра на нещо което много ме развълнува като мисъл. Неможех да се отърва през цялото време когато слушах към спомена на ученическите дни когато четях че на Бенковски, сестрата, както говорихме с вас, на Караджата сестрата става проститутка. И всичко това, нали, което става една страшна съдба на българския народ. И понеже става съдба на българския народ, мисля че тия две картини трябва да се приповдигнат още в по-голяма степен да станат значителна степен много по-развълнувана. И още един мъничък момент. В първа картина имаме потисници турци, които по традиция са потисници. Следователно, жандари всичко това те трябва да бъдат традиционните жандари, но ний по какъв нюанс отличаваме българските жандари и потисници, вероятно има някакъв нюанс. Трябва да се потърси. Защото в единия жандарин е жандарин по традиция и векове, а другия е пробудилият се роб, който изведнъж се пробужда онова, което е видял в другите жандари. Тук има някакъв нюанс, българина потисник и турчина потисник. Положително, защото ми се иска даже, понеже че е съдба на българския народ както казах, иска ми се даже, отрицателните герои, онова което правеше Г.Раданов и аз бих искал да го кажа, даже в отрицателния герой да се усеща, че са българи, че до вчера са били роби и сега изведнъж преминават в ново страшно каче-

ство. Мисля, че някакъв нюанс такъв трябва да се потърси поне за мен това е много вълнуващ момент. И понеже говорихме за първите моменти, музиката според мене между първа и втора картина трябва значително да бъде намалена, това е свързано с промяната и тя е малка въобще, а там музиката с тъпаните първите също не е малко определена, тя не носи достатъчно турски характер, не носи достатъчно нито ориенталски, тя би могла да бъде и на историческа драма. Крум е тука аз и за това го казвам. Тимпаните двата правят исторически някакси по-конкретен момент според мене трябва да се намери тази музика, а понеже се загатна за сценографията, че може да се поправи, лично аз сценографията я приемам. И трябва да кажа, че сценографията е на добро равнище като смятам, че в тия картини където са всичките, арлекина трябва да се пусне малко по-долу за да изчезнат (рамката трябва да се намали да не се виждат въжетата, чигите, лампите и т.н.) Според мене това трябва във всички случаи да се поправи. И сега бих искал да се спра на момента който според мен е основен за точното изпълнение. Според мене ние имаме два-три примера на такова изпълнение каквото изисква тази пиеса. Тука бих казал на първо място в присъствието на Стефан Великов като присъствие на сцената и на Георги Раданов, защото с такова присъствие и с такъв хъс трябва да се играе. На трето място, понеже тука присъстват другарите с тях започвам бих посочил и опита за такова присъствие на Емил Стефанов, но все още е опит, според мен, за такова присъствие. И понеже Кольо е тука ще се спра и на това. Аз не мисля, че Кольо отива до край в изпълнението на тази ярка според мене е една от най-ярките роли. Възможностите му да завърши за тия два дни за това го казвам и е във възможностите му. Всичко трябва да добие значително по-голяма оплътняване. Плътност трябва да добие онова което на места е щрих, което е черта. Особено това може да се изиграе, но аз приемам монолога, и мисля че може да се изиграе, тук се различавам от др. Чипев, но той ще се изиграе ако се тръгне в

два момента. Според мене, Кольо. Ако ~~се~~ отиграва до краен предел пиянството и ако внезапно това пиянство преминава в страхотна трезвост, което значи да се играе ^{на} два страшни контраста. Пиянство, което предизвиква този монолог и трезвост, която го докарва до едно самоубийство. Играейки на тия два контраста, според мене ще се получи значително по-голяма плътност. Мисля, че ако тази позиция се (пресичва го Кольо Динев)

НИКОЛА ДИНЕВ - Тука още малко не можем да се разберем с др. Бениеш и това е много важно. Ние имаме време да разговаряме. Тук той трябва да изходи от абсолютна трезвеност, играе ли пиян става колоритно, но безинтересно и неточно.

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ - Ще поговорим за това, ще видиш че аз ..... Бих искал да се спра само на един момент ~~на~~ той е свързан с финала, за Гец после бих искал да кажа. Един принципен въпрос за актьорите в тая пиеса. Ако тази пиеса не се играе с абсолютна вяра със кисимовска вяра, бих казал, ний никога не бихме стигнали до истинско ~~голяморавние~~ и за съжаление това се отнася най-вече за младите хора в пиесата. Имаш чувството, че на много места не ги засяга това което говорят и аз тука бих искал да кажа, нещо такова. Не става дума когато се говори един монолог дали ще бъде хвърлен директно на публиката, да кажем монологите на Дора. За тия хора, тия тия слова са едно ежедневие, тия слова са ежедневие, те ще звучат много по-силно, много по-страшно и ще звучат като ~~тежен~~ живот ако те не се изправят и говорят за социализма така, но социализма им е в кръвта. ~~Жижжжж~~ И ако това бъде като ежедневие, според мене ще звучи много по-силно, потвърдено с една огромна вяра, че.. както Николай се опита за съжаление без да го доведе до край, нали. Но това е пътя. Говори си го, защото му е страшна същност, така както ний сега говорим за автомобила, за ролята (шум). Бих искал да кажа, че при Маргарита Дупаринова трябва да се помисли, че възела е във това връзката ѝ с другите. Според мене малко става концертно нейно-

то изпълнение извън другите изпълнители. И тя действа със силата си на актриса, ти изведнъж приемаш присъствието на голямата актриса всичко това, но я усещаш малко изолирана от другите. И се получава един рецитален момент, който в никой случай в тая пиеса не бива да съществува. И сега, за да свърша с Гец. Аз трябва да си призная, че аз приемам тоя финал без убийство. Спомням си много добре, че тоя въпрос се повдигна още при четенето на пиесата и в каква посока го приемам, защото съзнанието на зрителя първата мисъл е и още когато четох пиесата е той ще бъде убит, той няма място на тая земя това което говори др. Видаров. И това беше първата му мисъл. Сега обаче когато го гледах, разбира се финала трябва да се доизработи, си помислих, че има нещо хубаво в това да остане жив. Защото той ще остане жив и ще се присъедини към тия хора само като един символ, той като жив почти не съществува и в съзнанието, той е болен, разбит, свършен, но като един символ, че дошлия от Диарбекир неговото нормално и логично е тука още повече така избягваме от първата мисъл на зрителя, чака да го убие, а изведнъж не го убива. Аз това мога да го приема. Но това нещо трябва да бъде подготвена. И аз мисля, че подготовката до голяма степен зависи от тях. В четвърта картина която по-начало тежи първата част на четвъртата картина и не знам дали можало нещо да се съкрати.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Ще съкратиме.

ЛЮБ. КАБАКЧИЕВ - Да. Точно така. Там тежи тази картина. За мене тежи тази картина и чакаш да дойде монолога. Но там според мен при Гец трябва др. Бениеш да се потърси едно основно нещо. Гец се държи тука като **обвинител**, според мене е абсолютно неверно. Той трябва да се държи като изумен човек, нали, от всичко това което става, но той няма позицията да бъде обвинител, за да бъдеш обвинител трябва да знаеш какво ти преследваш, а той само е разбит от това което вижда и изумен от това което вижда. И тогава, според мене финалът ще стигне до своя логически край. А така това обвине-

нение няма никакви корени, защо ги обвиняваш ти, ти не знаеш в какво са виновни тия хора, ами тоя човек лежи пребит объркан, значи продължават хората по някакъв начин, а той само с реплики: "Ти, виновни сте, виновни сте", раздава правда без да има основата на което да е стъпил да сее правда. И след като това се поправи стигаме естествено до финала. Ако приемем, че трябва да остане жив според мене финалът и понеже е свързан с 80 годишнината и ако се реши да се прави апотеос, както сега е замислено, това е само не загатване на апотеоса, според мене апотеоса трябва да се решава значително по-рано. Първата възрожденска песен трябва да отиде горе на площадката, която изобщо до тогава не се ползва. И би могла цялата възрожденска песен, "Къде си вярна ти любов" да се пее така, ако тука са зрителите да се пее ний ще виждаме само една част от лицата им, но всички са горе и да усещаме, че те кореспондират със зрителите които са от митинга, от площада, който е там някъде в дъното. И след като започне вече песента "Сиййна зора", която е вече наш акцент тука, цялата тая група започва, според мене да се придвижва и да слиза чак долу напред и да се вмъкват червените знамена. И тогава червените знамена, даже нее необходимо да бъдат много според мене, това като предложение и като едно хрумване не съм помислил, може да греша. Но червени знамена трябва да се мяркат и то някъде в дъното, навсякъде даже силуетно, за да подскаже като перспектива, че червените знамена за в бъдеще растат и растат и растат. И навярно ако на преден план останат пет-шест червени знамена в дъното тук се появят, там, там, в дъното, започват силуетно като една перспектива да се появяват бъдещите червени знамена. И апотеоса само в такъв план го виждам. Моля за извинение за дългото изказване.

ПЕТКО КАРЛУКОВСКИ - Приемам всичко това което се каза и не е нужно да повтаряме нещата. Действително един чудесен спектакъл като

се поправят тия неща може да стане. Ние с чест ще покажем, че Народния театър знае какво трябва да направи и кога и как. В подробностите за това което се казва, за българския зандан действително там слово не достига, там някои актьори дразнят. Това вече се каза Любчо Киселички самият костюм е неподходящ като цвят. Той е изваден едва ли не от модния магазин и при тия **облечени хора**, и то водачи хора, опърпани, та може да е пак европейски облечен, може да е елегантно, но цвета да е нещо подобно по-тъмно. Даже една подробност такава.... (шум) Втора една съвсем такава подробност, но ние трябва да обръщаме внимание на всичко. Стефан Великов пребития с абата, шаека, панталона му изгладен с **ръб**. Ръб личи. Моля ти се. Така аз съм го видял. Безспорно че постижения имаме няколко много големи за монолога аз не съм съгласен, трябва да се махне. Монолога на Лако довежда до мисълта и размисъла че човек се прощава с другарите си през живота му, но няма смелостта да ги срещне и отива и се обесва. За да ги приемам. В Нинка нещо според мен загатна се, но не достига нещо. **Поплота** ли повече трябва, повече вътрешна наситеност, някаква.

КАМ.ЗИДАРОВ - ~~И~~ Приповдигнатост и мащаб.

П.КАРЛУКОВСКИ - Да. Те се казаха много неща.

ГАНЧО ГАНЧЕВ - Тук се казаха много неща. Искам само да прибавя само няколко неща. и като констатация. Много приятно впечатление прави, рядко у нас да гледаме спектакли със завършени картини или действие с финали на самите действия. Нещо много приятно в ~~дншия~~ спектакъл днес е това че има един много завършени финали на отделните картини, изключвам разбира се последната картина с което и др.Бениеш каза. Поддържам това че във втората част на пролога тази група на българския стражар трябва обезателно да се изведе на по-преден план, ~~жжжжжж~~ словото да се разбира има места на които абсолютно нищо не може да достигне до ушите на зрителя. И като пример категоричен ще посоча това, че този полицай там жандаремист

каквото играе в последната картина, тоз който носи веста за самоубийството на Лако има ли начин някой друг да каже това нещо. Много принижено, много смачкано и едва ли не ние разбираме, че Лако се е самоубил от устата на останалите актьори на сцената. Тая вест не достигна до публиката. Нещо много важно и ми се струва важи именно за тая картина, най-конфликтната, най-добре решена и драматургически, това е дома на Геро, това е най-силната картина, всичко е толкова ясно там и ми се струва, че останалите двама, които всъщност носят вече новото в себе си трябва да стигнат мащабността в изпълнението на Георги Раданов. Героя на Георги Раданов не на много, а на много места ви покрива, а трябва да бъде съвсем обратното. Някакош при Андриана Андреева всичко е много удребнено, малко е принижено, не е изнесено на преден план. И мен ми се струва, че др.Бениеш трябва на тази сцена да обърне голямо внимание.

ВИОЛЕТА МИНКОВА - Не искам вече да повтарям това което се каза. Общо взето аз смятам ^{че това е} успех за нашия театър, че пиесата е защитена и че спектакълът според мене ще се възприеме от публиката така както трябва. Затова минавам направо към конкретни и то актьорски препоръки. Искам да кажа и това, че мен оформлението, което другаря Раданов и там още други колеги много са безпокояха за тези художествени моменти в този спектакъл не ме подразни, напротив хареса ми, даже самото отваряне на завеса ми действа твърде добре. Сега, ако вас това ви е пречело като изпълнение, като мизансцен, но като възприятие долу от публиката, според мене е добре. Сега ще се помъча да не повтарям колегите си. Искам данкретно някои препоръки актьорски. Смятам, още със самото появяване на Георги Георгиев, че и това смятам, че това още не е намерение баланса, според мене в ролята си, в смисъл аз искам да го видя малко по-мъжествен, малко по-мъдър в оценките си и в самия заддан долу, в какъв смисъл. Малко ми играе на сантименталната линия др.Бениеш, Георги.

Ако щете самото му излизане ми се стори малко театрално, защото са в окови, щото....~~И~~ам какво апелирам аз към колегите си, към една по-голяма простота в тези неща, в тези моменти и една по-голяма мъжественост която след това преживява когато ~~и~~ след това преживява това което е видял в България ако щете тонално, ако щете нали ме разбирате, интелектуално. Това към Георги. Какво като препоръка към Дора Глинджева което е това според мене е един много труден образ, защото наистина текста колкото и добре да е написан от др.Орлинов, той подвежда да се играе малко декоративно и ние сме актьори тука повече и знаем колко трудно такива роли се правят. Но тука според мене има и нещо друго може да му се намери начина по който.... А за мене лично като актриса професионално ще предложа чисто и просто всичко да се сведе до една вътрешно убеденост една простота на изпълнението. Тогава според мене ще достигне в една по-друга форма до публиката и по-убедително ще бъде. За Адриана което се каза аз също съм съгласна, но кое смятам аз че е точно и ако може да се.... просто липсва сложността на мисленето на образа, разбирате ли, по-сложни са нещата в този образ и от там се получава ~~и~~ едно такова малко по-сложните неща. (Общи разговори). Искам да изкажа в заключението си възхищението си в изпълнението на др.Динев, на др.Раданов. Аз лично разбирам какво говори тука, ~~у~~ Кольо Динев, у Кольо аз го смятам още като репетиция и като нещо какви са му намеренията, но смятам инак като мисъл и като насоченост и затова, че много правилно е стъпил на образа. Др.Раданов също, др.Дупаринова също много ми хареса. Аз също смятам, че ~~фина~~ да който е написал др.Василев който каза, че сега има също смятам че може и такова нещо да има, защото наистина той си ~~изиграва~~ ролята със самото идване със самото присъствие на сцената и т.н. и може да изчезне той. Това е което искам да кажа.

ВИОЛЕТА БАХЧЕВАНОВА - Аз съм съгласна с всичките ~~и~~ хубави ~~и~~ мисли ~~и~~ за нашия спектакъл като искам да добавя нещо което е много важ-

но за един спектакъл. Той много развълнува, мен специално много ме развълнува. На мен ми харесва и като с всичките си проблеми и като изпълнение с всичките си в момента които ги видяхме, които ^{слабости} тука ги усетихме, но като нещо, което наистина ще бъде едно радостно явление в нашия театър и мисля, че някои път има незавършени спектакли, и казваш, "да всичко е готово" "всичко е наред", но при мен много важен проблем е че този спектакъл вълнува и много пъти така се поглеждахме с разплакани очи с едно радостно чувство, че ще имаме успех. Това което споделих, че ^{не} е ясно, аз през цялото време бях напрегната да разбера проблема за сина. И смятам, че тука се е получило само от неакцентиране на едно или две изречения. А то е дадено, само трябва нещо може би в Гец. Ако имам тревога то е че започваме с голяма кулминация пиесата даже и пролога ми звучи много страшно и много силно, даже и следващата, тази картина, за която всички много я харесват също, много силно. Трето действие ~~надажижижи~~ пак беше нещо което много ме вълнува, което трябва да му се намери, защото ние вървим към кулминацията, може да се върви в обратна деградация, ~~жижижижи~~ .....символа вече, към големия символ. Не мога, може би диалога още ~~не~~ е съвсем, нещо задачата Гец не е усвоил. Много ми хареса, аз ще ви кажа абсолютното сериозното отношение на нашите колеги в спектакъла. С голямо уважение гледат на техния труд.някак. Това че някои думи, да кажем примерно им звучат все още не така. Аз даже и Адриана приех за разлика от тука изказалите се. Задоволи ме в едно съвсем друго решение на образа, все пак това е отрицателното дете, без баща много години, не може тя да е така, нали спонтанна и открита, но може би не съм права. По-скоро ме плашат там където говорят за някои неща като чели цял живот са ги говорили и като чели сегашните позиции изказват мисли. Ние сега всички можем да защитаваме тези позиции така, но някога според мен като кажем коя годината примерно не е възмож-

но да изказват всички мисли и тука може би не разбрах Любо, не е ежедневието това тяхно, обратно това е толкова много за тях, че не на всички места аз мога да кажа мислите на Маркс като чели не са мои собствени, а обратно даже в този спонтанно.... ще има някъде където не мога да се сетя точно какво искам да кажа. Тази мисъл е чужда ~~на мен~~ това ще внесе живот, това ще внесе ~~животно~~ отношение. Каква голяма искреност още на места липсва, а едновременно с това и едно много сериозно отношение към работата, значи нещата ще могат за тези четири репетиции съвсем скоро да бъдат по местата си. Много се радвам днеска аз не бях чела пиесата. Дойдох и гледах в един завършен спектакъл.

ГЕОРГИ РАДАНОВ - Аз нямах намерение да се изказвам (шум)
Имам само една забележка да направя защото се очудих наистина днеска като като погледнах трето действие Петър Стойчев как е облечен, трябва да обръщаме внимание много на тия неща. Струва ми се че в него време, е съществувала само хирсовата железница. Не трябва с тоя такъв съвсем сегашен съвремен железничарски костюм. Направи ми впечатление, може би това, защото ние в театъра особено тук в Националния театър трябва да обръщаме внимание на най-малките подробности. Тези най-малки неща, които ние ще допуснем като грешка хората ще ги забележат и си остават с някакви впечатления неправилни да речем. Струва ми се, че някак трябва да се оправи това за стихотворение за картечницата. В това време^е нямало картечница.

СТЕФАН ВЕЛИКОВ - Имало е.

ГЕОРГИ РАДАНОВ - Нямало е. Като понятие картечница е нямало. Това ме подразни много, лично и аз го казвам. Може би не съм прав, но зная, че картечницата е изнамерена в световната война. Като казвам, значи неправилно съм прочел, Стефане. Може да не съм прав. Но това за което ме накара всъщност да взема думата е изказването на Бахчеванова. Наистина Виолета, това е тяхно всекидневието тогава,

те са хора убедени и мен ми се струва, че началото на трета картина ще се получи ако наистина тези хора говорят с пълна убеденост. Знаем, каква е тогава идеята, че ако не сме участвували поне сме чели какво е било състоянието на тия социалистически дружинки в България как се е зародила тази идея и т.н. Струва ми се, повече че хората не вярват в това все още достатъчно не вярват в това. И съм съгласен с това което се каза преди туй, че Николайчо има го тоя заряд, но не може да го изведе каточели докрай с пълна убеденост като фанатици даже, бих казал да се говорят тези неща. И тогава и по темпоритъм началото на трето действие; или както вие го наричате сега четвърта картина ще прозвучи по съвсем друг начин и ще бъде съвсем възприемливо и даже тогава ми се струва, че публиката ще бъде и като участник в тоя спектакъл. За да ангажираме по тоя начин публиката. Струва ми се също, че това нещо би могло много лесно да се постигне ако всички тези неща се изчакват не става въпрос темпоритъма другари, да бъдем наясно, не се получава от захлупването на репликите от бързината с която ще се кажат, темпоритъма от спектакъла се чувства от заангажираността на човека който говори на това. и с изслушването от страна на другите. От там ще се получи заангажираността. Това имам да кажа.

ТАНЯ МАСАЛИТИНОВА - От първо докосване до едно произведение до един спектакъл да говоря ми е трудно. Много неща които се казаха тука са верни. С едно не съм съгласна, че в пиесата трябва да бъде публицистична, че тя звучи публицистично, за мене това е една пиеса от по-друг мащаб. (шум) Това е пиеса на много остри конфликти. Това е пиеса точно на човешки страсти, на човешки сблъсъци и според мене темата на пиесата е това, че идеалът е жив. Той е преминал през изпитанието на историята, нали даден, е че в историческият текст по един начин, по друг начин и все пак този идеал е жив, който създава и трагедии в бита на хората, които създава и радост, който създава и падение и как да кажа и подеми и всичко

това и за това аз съм съгласна също тука много правилно казаха, че хъшовщината този най-чистият период в нашата история, тази вяра която е съществувала у тези хора първоначално, които макар и с цървули, макар и по потури, макар и мръсни, неомити, каквито и да са обаче, те така вярват, те създават, те градят нещо което след това дават и своите зърна, които ще покълнат. И според мене това е и за това мене ми се струва, че на нашия съвременен зрител от 1971 г. защо ще му правя апотеос, достатъчно са правят апотеози по концерти, по митинги. Това е една, напротив, едно напомняне, "помнете идеала, пазете го не го губете". Така мисля аз и когато накрая тези хора говорят сега, може би е по-удачно аз мисля, че няма вече време за поправки да е бил убит Йово, аз мисля че вече е късно за четири репетиции да се върне нещо друго, но поне тази реч накрая, тези знамена червените които се веят по един такъв ~~съсем~~ като съвсем когато ходехме по агитките като студенти, няма нужда от това нещо. Струва ми се, че ако се осветят две-три лица и се заговори към публиката човешки, напомнящо, как да ви кажа, много повече ще приближим всичко към нашето съвремие, защото пиесата колкото е за историята, толкова е и за нас. Така мисля. Ако ми позволите за две-три неща само в оформлението за костюмите. Не приемам това на Николайчо този пуловер, въпреки всичко, ~~тряб~~ трябва едно сетренце, от което той е израснал вече, дали някакъв такъв млад човек, който няма какво да се облече, с ~~укъсели~~ ръкави, много ми е модерен този пуловер, разбира се, прилича на едно момче от нашите съвременни кръжоци, комсомолец. (разговори).

СТЕФАН ВЕЛИКОВ - Много се радвам, че се хареса пиесата. Ние прекарахме през много много перипетии мина цялата работа. Тук няма какво да се разправят те се знаят. Но ний винаги имахме вяра че пиесата ще стане. Макар, че с много съмнения, много колебания, но една последна вяра, така по-съзнателно имахме и слава богу, че това се случи, че това се получи. Радвам се, че се е получил спек-

такъла. Но тук се направиха някои критични бележки, главно за първото действие го казваме ние, значи продължението на пролога и на третата картина. Аз мисля, че това е естествено до известна степен и за това, защото второто действие е много наситено, драматургически, това е много конфликтно. Там образите са много плътни, много са интересни, сблъсъците са много силни, а и естествено е да се получи това нещо. Разбира се, можеше ли да се получат и другите картини? Могат, аз смятам, че могат. Аз бих казал за първата картина в българския затвор там пролича една наша слабост, слабост на нашия театър, т.е., че ний се страхуваме, артисти по изявени да ги накараме да играят малки роли, това е един проблем, другарю директор, голям проблем. Ако там двама или трима бяха други артисти, аз мисля, че картината щеше да бъде друга. Какво да направим сега, известни хора, които там играят нямат чувство просто за ритъм, нямат чувство за ритъм, то не става така, Там, разбира се, ту и мизансцена се изнася, беше напред, ту се изнесе назад и др. и т.н. и т.н. Аз мисля, че вече по-нататък не трябва никакви промени да се правят. И аз по тоя случай си спомням една фраза в "Братя Карамазови" където Дмитрий казва: първи следствието" абе човек не е кожа на барабан", актьорът също не е кожа на барабан да го бият до последния момент, да бият по него. Аз мисля, че никакви съкращения, никакви допълнения вече не трябва да се допуснат, освен такива, които биха били да речем така биха допринесли, но никакви съкращения другари не може повече. Аз мисля, че др. Ор. Василев е пак склонен да съкращава в трета картина. Трета картина не е бедствието във битовостта, а е в това, че тя няма достатъчно ритъм, че тя не се играе с достатъчно ~~оживяване~~ убеденост. Там е цялата работа, в това е цялата работа. (прекъсване, разговори). А сега всичко това почва от нула и затуй се получава така. Защо Георги Георгиев му е неудобно да мине в този преход и да каже там аз съм уморен. Аз ~~ви~~ казах навремето няколко реплики там, които го подхранваха него за дейст-

вие трябваше да останат, т.е. ти ще отговориш, ти ще излезеш на митинга и т.н.т.н. Ако тези реплики бяха останали Георги Георгиев щеше да бъде подготвен, нали, с действие щеше да бъде подготвен да каже "Оставете ме, аз съм уморен". Аз не мога повече. И ако ние тука още съкратим от цялата работа, съвсем ще се оголим. Молим за такова нещо в никакъв случай да не се прави. Но, разбира се, тука с финала, ний се съмнявахме от този финал дали ще стане, ясно е, че не е получил. Дали ние не сме го направили както трябва, или нещо друго трябва да се направи. Ний пробвахме и друг. Времето е вече кратко и не можем да си позволяваме много вече това. Сега остава само едно, да се мобилизират всички и след туй още едно да ви кажа, Бенко го знае чистосърдечно. Не са още актьорите много сигурни в себе си. Дали вие сте го забелязали или не, не знам, но ний го забелязахме. и го знаем това, не са много сигурни. Сетне, една секунда се забавя докато започне всеки да говори, а това на сцената е страшно много. Това губи от напрежението. И аз смятам, така тия четири репетиции най-ползотворно, дори бих предложил др. Бениеш на известни места където има дупки и където не се запълва с действие, др. Бениеш да ги повтори няколко пъти на отделни репетиции да ги повтори, за да се получи това нещо. Това е което искам да кажа.

ВАСИЛ СТОЙЧЕВ - Разбира се през много перипетии, много сложни обстоятелства мина работата на тази пиеса, както виждате и до сега страстите са доста разгорещени. С две думи искам да кажа също така и за тая загриженост която имаше Партийното бюро в театъра, където направи една среща с колектива и партийното бюро именно все в тая грижа, затова че трябва да стане едно много достойно представление. С голяма радост трябва да кажа, че, даже смятам, че безпокойството ни е било напразно. Ние, пък вие самите, които участвувате в спектакъла не можете да оцените наистина колко голямо не-

що се е получило в този спектакъл. И той ще вълнува и идва много навреме да отговори тъкмо на тази нужда за която фактически ние сме подчинили цялата половина от сезона си само на тая пиеса, за да отпразнуваме тази 80 годишнина на нашата партия. С две думи също искам да кажа, че героичен е труда по създаването на българската драма. Тук имаме двама класици живи автори, класици на създатели на нашата съвременна социалистическа драма. Но явно е, че много трудно и отговорно, и героични усилия изисква не само на колектива на театъра, такива усилия се изискват и от авторите. Конфликтите, които много често се получават те явно са от стремежа това да бъде наистина нещо много хубаво, но явно е, че театъра според мен достойно отговаря и тези героични усилия завършват с един много щастлив резултат. Ето тука е и др. Камен Зидаров. Всички помним работата по създаването на "Иван Шишман". Ето сега раждането на една нова българска пиеса, която великолепно ще бъде защитена на наша сцена. Великолепно постижение има от актьорите, ние сме отвикнали да си оценяваме нашата работа, не само защото критиката престана да оценява нашата работата на театъра, а ние самите вече не можем да даваме оценка на работата си. Великолепни са според мен постиженията и на Раданов, особено на Кольо Динев. Аз мисля, че особено за този монолог, за който се каза, че допълнително е написан и че трябва да се играе, това е великолепно постижение според мен. То от сега натък ще му расте това постижение. Георги Георгиев много носи, много атмосфера, много вълнения, много емоции предизвиква самото му присъствие на сцената. Много съм доволен и щастлив от работата на колегите в тоя спектакъл. Мисля, че театърът си изпълнява с чест пред назначението, дълга си към българската драма и има великолепно монологизи. Този монолог на Кольо Динев, монолог на Георги Георгиев, когато казва "парче по парче съм се късал и след това отново съм се събирал", това според мене ще остане класически неща в нашата драматургия. От сърце желая голям успех на премиерата и искам да

само като сведение да кажа, че денят на премиерата ни - 23 съвпада с откриването на конгреса в зала универсиада на БСФС. Смятате, ли че е удобно две такива събития в един и същи ден - 23 конгрес на БСФС, зала универсиадата, където... (шум) Там ще бъдат много от официалните лица на конгреса. (разисквания)

ЛЮБОМИР КАБАКЧИЕВ - Когато говорех преди за ежедневието искам да се поясня става дума за това аз мога да пия чашата и да кажа "аз съм комунист и така ще си остана до живота". Майка ми може да ми е чинии и да казва аз съм социалистка, широка социалистка, така съм била, такава аз ще бъда, но става дума нещо в кръвта така както борави с обикновените понятия. Става дума за вярата на първите християни, тука аз бих си позволил да кажа. Те са с такава вяра първи християни, така съществуват. Затова ставаше дума и затова има ежедневието. Друго не съществува. И понеже пропуснах отде да кажа малко за речовата характеристика на героите. Авторът си служи някъде с такива обрати на речта, съвсем съзнателно, но поето в тази посока при някои от актьорите се получава за съжаление като едва ли не като говор в народна песен, което в никакъв случай не бива да бъде. Тогава тази народна песеност води в обратна посока на мисълта, отразено е това особено при някои от жените се забелязва. Струва ми се др. Бениеш, че би могло да се обърне на това. И още един мъничък момент в четвърта картина когато всички говорят всъщност от една позиция за собствената си убеденост. Там се получава не конфликтване между отделните, защото всеки си има свое становище, а се получава хора застанали на една посока, които един друг се допълват и известна рециталност се получава, която трябва да се избегне. (разговори)

КРЪСТЬО МИРСКИ - Аз щях да се изкажа най-подробно, но аз не поисках думата и ако не настояте, бих предпочел да не се изкаже вам. Но все пак, за да не се пък разбере грешно, това с няколко думи ще кажа, за да обясня защо не поисках да се изкажа. Не поисках

да се изкажа, затова защото първо това което бих казал на pewno ще прозвучи малко различно от общия дух тука, без всъщност да помогне и да допринесе. Аз съм на мнение, че действително, че в спектакъла има проведена една много последователна концепция, в която бележи известен успехи, която създава действително спектакъл, който надявам се и пожелавам да има голям успех. Понеже моите позиции са малко по-различни, аз не мога да говоря друго, освен това което аз мисля. Аз с две думи ще кажа така. Мен ми се струва, че пиесата така както вие сте я написали др. Василев дава много хубав материал, който обаче би прозвучал, би бил за сцената още по-добре ако се освободи от известни декларативни пасажии, каквито има особено в последната картина. Като стихотворението на Луиза Мишел и т.н. които на места звучат, не само поради това, че актьорите не ги казват както трябва, а и поради това, че са много директно написани. Мене ми се струва, че толкова богати и сложни са и взаимоотношенията и характеристиките на образите, че ако се вземе само този материал, той е предостатъчен за да може последователно пиесата да се издигне на онова равнище, което, т.е. не да се издигне, такъв материал вече съществува, на онова равнище, за което вие сам говорихте като казахте, че това не е публицистична пиеса, а пиеса на човешки страсти. Вие пълноценно сте вложили този материал в пиесата. За съжаление, мен ми се струва, че той би трябвало да бъде освободен от други малко, бих казал, декларативни пасажии, т.е. известни съкращения ми се струват необходими без да смятам, че нещо повече от това което сте дали трябва. Също така някои усложнения в самия сюжет би трябвало да се доизяснят, като въпроса с финала. Това за пиесата. От тук нататък аз не мога да направя никаква препоръка, защото ако се опитам да правя препоръки, бих тръгнал по съвсем друг път. Пиесата е романтическа разрешена, даже на места, мен ми се струва, мелоромантично-романтически. И тъкмо това е което на мен лично не ми напълно

допада. Аз мисля че тези всички герои могат да влезат в едни много по-сложни, много по-човешки, много по-малко декларативни отношения и ние да следим какво става вътре в тях, отколкото да следим, колкото и увлекателна да е сюжетно така борбата която външно водят. Ето защо аз не поисках да се изкажа, защото от друга позиция гледам. Но пак ще повторя, че иначе съм съгласен, както със препоръките, които се направиха така и със спектакъла в този смисъл, че той е проведен съвсем последователно в една, пак ще кажа, може би прекалено романтическа или декларативно даже романтическа линия, но която вълнува, която надявам се ще се хареса и на зрителите. Разбира се, много бих препоръчал да се помисли за един друг финал, защото този финал отдавна такъв финал не се възприема от зрителите и ще компроментира целият спектакъл и хубавото което има в него, а то не е малко. Някои от актьорите действително много хубаво се справят, като Кольо Динев, като Раданов, който още сигурно има още един-двама. Великов също така. Въобще тези именно актьори, които с вяра и с увлечение и по-сложно разкриват своите образи. И една чисто формална препоръка някои от мизансцените се нуждаят от известно още уравновесяване или даже ако щете осмисляне. Даже във втората картина това което преди Георги Георгиев, Йово както е седнал под "Свобода или смърт", това което следи че става между другите там, мен ми се струва че той добре седи там, а другите трябва да са отпред, иначе на преден план, за да се получи действително верното смислово съотношение между човека който опознава сега една такава действителност и тия хора които участвуват в нея и я разкриват. Иначе както са в дъното и той това вече убива. После равновесието някъде куца, мизансцените биха могли тук-там още малко да се оправят. Но това може би и не е най-важното. (разговори, шум)

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Аз, другари, бих ви помолил да не бързате с 15 минути повече да претупаваме това заседание. Разбирам радостта на всички ви, когато се намираме пред, може би пред един празник

на българското изкуство, което и аз имам някакво участие. Но нека не забравяме, че стоиме в директорския кабинет на Народния театър, на първия и много стар носител на най-хубави традиции на битката за утвърждаване на нашето изкуство, на българския дух. И бих молил всички участници в тая среща да имат по-високи и по-категорични изисквания и към автори и към осъществяването. Аз, онези другари, които участваха на първия прочит знаят моето становище, различно даже от някои от тях, които се зарадваха на онова което аз бях донесъл за информацията знаят колко аз бях недоволен от това и как предупредих, че тепърва започва голямата борба за довършването на една нова българска драма, което довършване става другари, винаги в театъра. Това не съм го казал аз, това го е казал великият колега Островски. Аз искам да подчертая че взаимодействието между театър и автор, за което толкова много се пише във вестниците и постановленията и сега не се осъществява пълноценно и не се използват взаимните възможности на тази взаимна загрижена проsvета. Театърът начело с актьорите се съпротивляват на процесът на авторското довършване, главно поради това, че в природата на актьора е текстът който получава изграждането на образа да го получи готов както се случва с класическите произведения, които идват отвън. Но поради по-малката практика и по-периодическата практика именно с един процес на довършване на първо рождение тука, бих желал другарите актьорите да разберат тая реакция с повече добротворност и даже изисквания, особено когато пред тях стои автора и непрекъснато им казва кажете, предложете, искайте, изхвърляйте, прибавяйте, за да се извърши тая проверка, живата проверка. Напрасно се замълчават тука, не защото трябва да бъдат предмет, но наистина имаше конфликти, които не са въпрос на температури, другари има липса на тактичност и пр. а конфликти по същество, и този конфликт за мене си е и до сега значително скрит и аз моля и отсега нататък до края на завършването на

този спектакъл да го намерим. Тука иммахме просто формални стачки, своеобразни, заради това, че твърде дискретно, според думата, която употреби др.Бениеш излезох да подсетя за някакви думи, които могат да бъдат казани друго, или за някаква промяна в текста. Дигнаха се другарите и си отидоха. Класик ме наричат тука, пет-пери не дават за най-елементарното^{че} човешко уважение, че след спектакъл, след репетиция трябваше да се срещнем да си поговорим, те да кажат недоволство, задоволство. А защо го казвам това, защото другари след такава участие огорчава се душата на човека, иде му десет години нови да не стъпи пред прага на тоя театър, защото има други колективи в България, където атмосферата е друга и където може би силите са по-малко, но дайте да установим тая атмосфера и за нашия национален театър. Той не е само актьорски, той е и на автора. И когато вие говорите за успеха тука, какво е направил театъра за обогатяване на текста, на драматургията не забравяйте, че този успех се дължи и на постоянно ръчкане от моя страна, от ваша страна. Не така др.Бениеш, не така. Дай това, ами това така и онака, защото страшно упоритост, страшна консервативност. Там имаше едно легло в средата поставено на което лежеше др.Стефан Великов, а дорде го изхвърлим това легло, защото той ставаше център там на всичко и около него нямаше просто физическо място къде да се движат актьорите, а то трябваше страшни сили да го преодолееш това нещо. Също се отнася за някои думи, за някои реплики. Така че по тоя пункт, моля ви другари, отговорни тука участници в художествения съвет водете борба за преодоляване да се постигне едно наистина по-близко сътрудничество. Не може др.Бениеш да ходи 50 пъти при др.Дановски, а три пъти да не е седнал добронамерено и желателно и автор и режисьор да търсят и пр. пр. Не може да се прави финал и авторът да не е там. По телефона драматурга ми съобщава, че променяме финала, а режисьора не ми се обажда, че как е възможно това, кой ще носи после строгите грънци.

И за идеологията, и за другите работи. Така че по този въпрос, моля да бъде разбран правилно. Това не е конфликт, това може би е отворена рана, защото у актьора е отворена и у режисьора е отворена, ей на съсипахме го това момиче, вижте го на какво е заприличало. Което е пък буфер между всички ни, разбирате ли. А и аз вече на какво приличам, аз ако спя вече един час спокойно значи че съм голяма победа постигнал ~~уж~~ по три хапа. Първо другари за вашия театър, извинявайте за вашата гордост, извинявайте за вашето младо поколение има бездна между отговорността, между чувството за дисциплина, между съзнанието в какъв институт работят на хора като Маргарита, Раданов, Динев и др. и хората от това поколение на които им дойде готово на послан килим до вчера той ми държеше текста в ръката си, не ще да го научи. Докаран от Благоевград тука дадена му националната сцена, той мисли, че е хванал бога за брадата. Не може така, не може такава етика и го търпи този режисьор, веднъж ще му хвърли мастилницата, веднъж ще го изгони от сцената. По двама минути, по половин час, хората са се запалили от младият армеец готови за бой, оня ми иде разбираш ли и казва не ща да играя. И закъснява. Другарю генерален директор ще ми извиняваш тука се каните, каните с това онова, с чашката, но лоша е атмосферата на репетициите, тя не може без борба вътрешна на партийната организация на обществеността, на самите стари колеги, както му казва Фернанд Алберт "хвани го за гушата" той и му кажи аз не мога да си заложа името заради тебе бе, махай се оттука, върви от където си дошъл, защото не се влиза така в национален театър, но има нужда и от административни мерки. И аз моля да си преразгледате по повод на този спектакъл, така да се рече, помощта която вие оказвате на нашите режисьори в борбата с тия. Той ми казваше не го пускай бай Орлине този актьор Киселички, трудно ще ми бъде, трудно ще се работи. И по този въпрос искам да генерализирам, дойде ли до социални страсти вие виждате какво се получава. Публицистика, политика и пр. Аз това

е чисто неправилно отношение по-начало, особено за социалистически-те страсти, другари. Аз съм го сърбал не веднъж с моята драматургия. **Докато** проблема е на леглото, **докато** е проблема на изневярата, **докато** са проблеми в края на краищата английски, руски, готови или изработени там драматургия да като дойде за първооткривателство на нашите собствени страсти и драми страхотна съпротива, нещат и сега нече Киселички да влезе в ролята и оня неговия партньор който го прави по-меко и той нече. Какво да се прави? И веднага почват да си изтриват буквите с автора. И тука се чуват гласовете за публицистичния текст, може да имаме вини и трябва там където наистина преминаваме границите, както и др. Мирски препоръчва да изчистим в стремежа си да уловим езика на онова време, нишките на онова време подплатени с вяра и със страст, но как ще мога да ги проверявам

истина ли са не са ли Истина когато актьорът и актрисата не влизат органически в тоя ефект, след като влезе и най-после каже "Дядо Орлине направих всичко, ама ще ми извиняваш промени ми текста, ще му го променя, защото аз мога и така и така. Но това остро отношение към групата на социалните страсти се демонстрира в тая пиеса категорично и за това се разделят на два полюса и наместо наште да влезат като победители защото са исторически победители, защото сега се дава на геровци, излиза, че геровци и за сега ги похлупват. Какво да правим с това положение, може ли да се пусне един спектакъл при положение, че ние онова за което е написана пиесата за първи път покриваме едно дело ведно с друга група герои в лични взаимоотношения и страсти, което аз го смятам за една своя находка и успех, че успех да ги заплетат така, че да не бъдат просто два полюса две класи, но и със сложни житейски, руднински и всекакви взаимоотношения аз искам осъществяване на таз страна и искам го не вече от името на автора, пиесата си е написана по дяволите, ще й дойде денят, както дойде на "Острова на прокажениците" в Пловдив, но за театъра, за честа на българското изкуство, за честа на българския

език. Другарю Бениеш твоят слух може да е по търпим, по-търпелив, но моя не е търпелив. Така не може да се буботи, трябва да звънти в рамките на органическия живот, но да е ясна българската реч да има хармоничност на съотношенията тонални на първо и на второ действие, на една група герои на друга група, каква е тая разнокалибреност. В две места на изхвъркването нагоре и надолу, кога ще се постигне в тия последни три-четри репетиции, прощавайте лично аз съвършено малко се съмнявам. Проблема за малките роли, проблема за разпределението на ролите, ами тя е ~~квизи~~ страшна работа другари тоя въпрос тука. Какво значи малка роля, малка роля е на Великов, който е носител на една страна, на страната на бунта, на бравдата, на това не ще да приеме социализма, ами това ни е страна в конфликта. Оная Стойна която се явява и вика "Ти бе, печатарино, те дето му въртиш машините" задраскахте репликата, "ти дето му въртиш машините да късат пръстите на децата" защо задраскахте тая реплика, защо, защото не е работник във фабриката на Геро и Геро му викаше аз ще избягам и без тебе не ме гледай като върл кулак Атанас работникът. Тя го направи на бърза ръка го похлупи.... Но там си имаше реплика къмто тоя, къмто оная и това дава възможност по-нататък на Великов и на другите да кажат "и тая ще пали" за да се разграничат прослойките срещу големата битка против противника, различни привърженици, различни методи на борба, но проблема за малките роли във вашия театър не в моя там в кабинета ми е важен проблем. И какво стана сега хората от народа арестуваните вътре поради това, че и при разпределението и при отношението на самите артисти, че това са дребни работи разбира се изведнъж пада надолу, даже атмосферата на затвора няма никак като доде изхвърлим едни столета, едни черги, няма ~~не~~ в кашът ни черги, ни столенца. Борба, трябваше пак да се води, така че извод не е за тая пиеса ами вижте какво ще се прави. Ами оная не може да разбере, че това хорце дето е написал автора да ми тропка и режисьора го иска не е да ми прави комедии на сцената и палячовщина и да

разбива цялата сцена, а е само да намери форма на израз срещу оня сега ще те пипна за гушата, защото съм това, ... водач на бунта претрепан. Вързал си една превръзка като чели в амбулаторията тука на Пирогов му вързали, езика. Там пише, навил съм чалма на главата си да бъде Вапцаров чист да му сияе лицето. Абе вържете му една кърпа като хората, скървавете го бе, направете го да бъде бит и пребит бе. Ама това са дребни работи, аз не говоря за дребните, аз говоря за манталитета на българския актьор, самостоятелно да ме виждат отделно от ансамбъла, отделно от колектива, не е хубав този театър, най-малкото това може да бъде националният театър. Не може да се получи един пълен характер, както не може да се получи една рота в която има трима снайпери или двама. Всички трябва да стрелят добре. И това е примерът на Народния театър. И това е недовършеното в нашата постановка. Извинявайте това трябва да се направи. Общо се зарадвахме понеже горе-долу го скърпихме, защото и в това не ~~вярвахме~~ вярвахме и на автора и на това. Е, добре де, вече преодоляхме първите кръпки. Сега е въпросът за големото изискване и към автор и към артисти и битка до последния куршум, до последното издихание. Това осветление ли е на сцената бе, другари? Висят някакви такива зебла. За какво ми са тия зебла. Кога най-после тия зебла, само Прага ли ще ги прави бе? Само Москва ли ще прави атмосфера бе? Помните в "Маскарад" оная игра на карти, как го бяха наситили тоя въздух трагичен става. Па нямаме каш. Ние нямаме диарбекир. И не е само въпросът на художника, който е направил тия декори, осъществяването на цялата тая работа. И не случайно той отсъства тука. Парите се увеличиха, хонорарите се увеличиха, а резултатът се намалява. За какво е цялото това нещо? Нямаме светлина, нямаме атмосфера и моля. Има ли нещо да се допраща другарю Чипев в това отношение? За какво ще ни правите вие премиера на 23, с това осветление, с тия зебла. Дордето не се получи това да е каш, това да е дом, това да е Народен театър няма да правите премиере-

ра. Неверието трябва да се преодолее, особено на оня етап на който вече замирихва на победа. И въпросът за естетическите стойности, за театралните естетически стойности. Другари, не може само мизансцен, за да може да бъде разчетен текста на автора, ами мизансцена ами всичко трябва да излъчва красотата на спектакъла като сценическо изкуство. Къде ви лъхна вас, красотата бе, независимо от актьори, независимо от игра. Дали усетихте тоя диарберик с яма от която извличат отдолу с нещо мрачно, страшно и барабани, къде го ~~извлича~~ те. Не лъхна абе който от вас е гледал хубав спектакъл, така като красотата бе. Няма у нас красотата другари. Декорите си стърчат като синьото синьо и дупката помежду дупка отсреща си стърчат всичките тия сенки и пр. Кой ще ги обедини? Кога художника ще каже аз това трябва да, кога осветителя, кога музиканта с чувствителното си ухо ще каже, не тука е дълго, тука е късо. Друга музика ми трябва. Написали сме я предварително, сега ще ѝ станем роби докрай. Така че проблема за естетическите стойности, които са вече чисто естетически театрално остава открит за Народния театър. Че сме разчели една пиеса и че тя е посветена на 80 годишнината добре, но можем ли всички ние тука хора патили и препатили и дали много нещо на това изкуство на тоя театър да се примирим със сегашното състояние на този спектакъл. Не можем да се примирим и аз съм за търсене на естетически стойности. Не само търсене от автора, а **благодарете** на автора нато зрител да се яви и да ви каже искам да ми вибрира мизансцена и светлина и всичките елементи да вибрират като изкуство, като театрално изкуство. И не се постига това за останалите три репетиции, въпреки галантността на другаря директор да отстъпи един ден повече. Но въпроса за финала. Не може другари, да се направи финала в останалите три репетиции. Това е водевил, ~~това~~ това не е нищо. Даже и това че тропаната хватка, разбираш ли, отдавна както казаха тука другарите употребена, ако не намерим някакво ново изненадващо тука някои се опитаха, как да стане това по-могъщо, **по-силно**. Защо

да не го направим, трябва да го направим. Или така, или по чисто драматургическа линия с ~~проследяването~~ проследяването на Йово, та поне актьорът да го изиграе и да остане само една песен в дъното, разбираш ли, да иде и да засияе някаква алена зора, да забият техните камбани, поне това отивам към песента, както завършват някои филми, отивам, тръгвам нанякъде, разбирате ли, в капиталистическия свят. Чарли Чаплин бяга някъде в неопределеното бъдеще. Иначе тука, всичкото това което го направим на ~~цялото~~ цялото буро отгоре само ще му сложим едно ключенце. Лично аз смятам, че не можем да се разделим сега без вашето категорично определено решение. - какво да се прави по групата от въпроси - за издигане на актьорската игра, за доразрешаване на някои неразрешени въпроси, за уравнивяването, балансирането проблема за Йово, вместо съдия. Какво стана, къде го дянаха. Той си върви по ~~сая~~ сая линия, то пак е обвинение. Но актьорите могат да го направят, страшно могат да направят, но кога, другарю Чипев? И аз искам да ви поставя на вас открито въпроса. Можем ли при това положение да имаме премиера? Аз имам предвид. Знам какво значи демобилизация, знам какво значи старт пред финала, актьорският, знам бедата която може да настъпва с всеко едно отлагане напред, но аз лично нямам убедеността, че работата върху финала, хайде някои други поправки биха могли да станат, може да се осъществи. Освен ако се не приема пред обед, след обед работа, вечерни репетиции, ако нямаме спектакъл или в друга зала да се прави нещо. Иначе четри дена или три репетиции са недостатъчни. След това моля къмто работата която ще се довършва долу да бъдат любезни другарите режисьори от Народния театър, които имат друг манталитет и друга методология да си седят настрана, това може само в завода всички да се струпат върху машината, защо тая машина е колектив труд на българския гений, тука всеки тегли въгленчето към своята пита. Ще бъде любезен другарю Мирски и другият режисьор който го няма да слезе при другарят Бениеш, долу да слезат, последните три дена и заедно да дирят

колективно да подирят, с усета си, с професионализъмът си, с вкуса си. Не, това не така, това е така. Защо да не помогнат, чий е тоя театър, нали е техен. Дайте да го свършим, иначе аз съм за отлагане на премиерата и за ново заседание на художествения съвет, за повишените изисквания да получим една полна естетическа, идейно естетическа стойност на спектакъла. Не съм за пускането на 23-ти. Има да се върши много работа. Ако другарите обещаят да се включат, да помогнат и другаря генерален директор издаде заповед за това отношение и другарят Бениеш да не проявява ненужност в случая засягане или честолюбие, а може би автор и други. Да подирим с общи усилия да разрешим, защото другари, трябва да се съкрати началото на трето действие. Може би е бил прав другаря Великов като каза, че и тия съкращения които извършихме са ненужни. Да, мами като не се получава като влезнаха онези с една кофа и се завъртяха. Дига се завесата според мене, стоят, Йово е прибран, знаем какво е станало от края на следващото действие и Кунка казва "Как можахте да я оставите" да идем направо на драматургията - влезли излезли, така го спасихме, така бягахме, не се получава. Ако би могло да се получи, нямам нищо против, аз съм го писал, но като не се получава дайте да режем и да хвърляме, да идем направо от там дето почва драматургията. Така че, другарю Великов, не става дума че не ми е излязъл текста, той си излиза в пиесата когато се отпечати така както съм си го написал, но ако не се получава недейте скъпи репликите, защото гледай от салона, ти имаш дубльор, за да видиш каква самодейна история с влизането, там отзад оня Атанас вика "Ей пръснете се, пръснете се ^{пали} Абе какво ще се пръснеш, ламба ли палиш. Защо е тоя фенер. Или е денем и хората се сбират на митинг или е нощ и защо ви е тоя ветър, отде го измислихте тоя ветър, или е дъжд и буря, която да

играе реална роля в драматургията, защото след това ние всички забравяме, че има вятър, ама това е безвкусица, ама това е антиизкуство, това не прилича на вашия Народен театър да се прави. И аз моля да се прави строго, тука седят майстори на българският театър и няма защо аз да защитавам вашите интереси и да вървя срещу собствените си така да се каже, че премиерата ми трябва да излезе по-бързо. Но проникнете целостта от едно именно желание да се довърши като хората. И музика има да се довършва, и ветрища и фенери да се гасят и други неща има да се правят, за да стане наистина едно пълно звучене. Аз нямам друга мечта, освен да го видим стопроцентно осъществено, да бъде наистина празник за театъра, ваш празник, да се възгордеете както сега се гордеем с отделните удачи, изтръпваме и аз изтръпнах, няма какво да ви говоря какво е моето отношение към те майсторите. Аз съм казал, че Раданов, трябва да се сложи в тая роля, да не ми се глези там оня църния другия негов колега. Раданов ще ми направи образа, его нека ти каже, кой е казал пръв. Това е положението.

Моис БЕНИЕШ - Искам да кажа няколко думи. Не, не това е необходимо. Когато другаря Орлин Василев говори, моля ви се другарю Гетман има тука човешко достойнство. Има тука творци. Когато другаря Орлин Василев говори аз не го прекъснах. Нека да не разравяме стари сметки и стари рани, за да видим кой прав, кой крив. Защото тая пиеса никой от режисьорите на Народния театър, нито другаря Мирски, нито другаря Халачев я поискаха. Аз я взех. Така ли беше другарю Орлин Василев? Така беше. Аз я взех тая пиеса. Какво сега вие имате ли доверие, или нямате доверие? Вие тука написахте едно писмо, че отказвате такова доверие на тоя режисьор. Аз ви казах, че съм готов да отстъпя, да взема други, защо пак се съгласих аз да я направя? Щом се съгласихте ще я направя аз докрая. Ако другарите Мирски и Халачев искат да дойдат нека те вземат пиесата и да я до-

вършат. Аз не съм в тая пиеса. Що се отнася до разпределението то стана с ваше близко конкретно непосредствено участие. Всичките актьори, които са в пиесата са и сега и играят в нея, с изключение на един човек, който се разболя и който трябваше да бъде заместен, защото болен той не може да дойде.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - А Нинките не ги пуснахте?

МОИС БЕНИЕШ - Какво нинките не ги пуснахме, кои нинки?

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Тия които бяха определени да играят.

МОИС БЕНИЕШ - Ами бяха освободени тогава.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Ами тогава оня като не е бил, трети ще бъде.

МОИС БЕНИЕШ - Ами беше освободена другарката Ванча Дойчева, не от мен.

АЛ.ГЕТМАН - Свършихте ли?

МОИС БЕНИЕШ - Не не свърших. Тука се обвиняват. Много е удобна позицията, която заема др. Орлин Василев да обвинява, да обвинява, да обвинява.

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Не съм обвинявал др.Бениеш.

МОИС БЕНИЕШ - Тука е открита ~~жужж~~ от обвинение. Верно е че понякога път режисьора е на подсъдимата скамейка, независимо от другарските забележки които се направиха, които аз мога да преценя кое е творческо отношение, ~~жужж~~ и кое е субективно отношение. Мога да преценя. Достатъчно никога не бия в гърдите си "Аз, аз, аз" Вие другарю Орлин Василев не спите, спите по един час. Аз идвам тука в тоя театър и рискувам да рухна всеки момент, да рухна и да ме откарат в ИСУЛ. Защото с такава преса, с каквато съм подложен аз в тая работа не е бил подлаган никой режисьор, такава намеса.

АЛ.ГЕТМАН - Другарю Бениеш няма тука...

МОИС БЕНИЕШ - Не може така другарю Гетман да се отнасят към творците. Аз ще кажа и за актьорите. Актьорите се отнасяха с голя-

ма добросъвестност. Другаря Орлин Василев до последния момент внасяше промени. Третото действие ние го обърнахме кога? Преди десет дни. А сме набелязали на 23 че ще правим това. Не може така, какво мислите вие, актьорите и те са живи хора. Тука вие се сърдите, че съм казал "публицистична, политическа". Ами смешен плач не е ли публицистика? Но аз добавих, пред съдбата на хората, пред личната съдба на хората аз добавих, политика, че ния я посветяваме на 80 години. Това не е ли политика? Вярно, лош край, лош финал. Не е постигнат, знам аз какво не е направено. Тука ~~беше~~ проектирано, когато др. Орлин Василев каза, че сме го пренебрегнали. Ама историята той я каза, историята беше такава (~~пререкания~~) Всички важни неща които са се отнасяли до автора, аз съм ги внасял навреме в му казал финала такъв, но ти ще кажеш, трябва ли такъв. И аз съм съгласен, че трябва да се потърси друг финал, трагичен финал. Не бива така да се отнасят към актьорите и към режисьора (~~пререкания~~ от Орлин Василев) Любовта е в отношението към колегите. (~~пререкания~~) Аз не съм съгласен с това нещо. Нека се отложи, нека др. Орлин Василев доде и поеме режисурата и се свърши цялата работа, аз съм доволен когато той дойде последния път, защото той с много дискретност и старание си в работата, (~~пререкания~~ с Орлин Василев).

ОРЛИН ВАСИЛЕВ - Останаха ли актьорите да се срещнем?

МОИС БЕНИЕШ - Не е моя вината. Ако смяташ, че режисьора е звероукротител. (смях и пререкания). Ако искате да отложим спектакъла, аз повече не мога, моето сърце не може да издържи това, тая преса и това чудовищно, бих казал отношение към хората. (шум)

АЛЕКСАНДЪР ГЕТМАН - От името на Комитета за изкуство и култура и от името на ръководството на Народния театър "Иван Вазов" благодарност към др. Орлин Василев, който след 19 години дойде в нашия театър независимо с тона, който говори сега, който е много интересен и хубав и ще остане во веки веков записан за доверието

към режисьорите на Националния театър. Не, не. Който иска думата ще му я дам. За доверието към режисьорите казвам, за доверието към актьорите защото без това доверие нямаше нито да имаме пиесата, нито режисурата на др.Бениеш, нито играта и спектакъла който се получи днес. В същото време аз съм искам да поясня, да уточня, че това, което говори др.Орлин Василев не е адресирано директно към др.Бениеш, че то е адресирано до една практика в националния театър по повод на тази пиеса и че аз възприемам без конкретизацията че др.Орлин Василев поставя пръста в раната на Националния театър. Представлението, което ще стане на 23(няма да се отлага) ще бъде достойно за Националния театър, за 80 годишнината на Партията, за името и авторитета на Националния театър и за престижа, името и таланта на артистите които работят в него. Аз другари не съм специалист, но съм зрител. И мога да ви кажа, че гледам нещата със своето сърце. И вчера, и особено днес, като гледах, изключвам това че се вълнувам от мелодрамите на няколко пъти въздуха ми свърши и мога да кажа направо, че на две места аз се просълзих. Какво бих искал да кажа в спектаклите които следват. В неделя една, в понеделник - две, във вторник една и в сряда едно. Стават пет репетиции. Какво може да стане и ще стане според мене. Това което всички, другари, тука конкретно предлагат и което е във възможностите и на режисьора напълно и на актьорите. Аз считам, че можем да опитаме, това са актьори вт Националния театър в играта, в превъплъщаването на образите да се акцентира върху вярата, в идеята, която както казаха много другари тука, в някое отношение в играта на някои артисти липсва. Да не се впускаме в история да имаме предвид първомайската първа манифестация в Троян, когато четири манифестанти и 7 музиканти манифестират за пръв път на 1 май с вяра, че ще победиме. Това е то.истината. Георги Георгиев. Доволен съм от играта му, съгласен съм с забележките. Това което може да се направи спо-

ред мене, то е, той да се чувства, че е воювода през цялото време. И когато излиза, макар убит и т.н.т. и т.н., а не човек смазан, смаян от това което става, правилно е това, че трябва да бъде смаян от това което вижда, но войводския дух той не може в него никога да изчезне. Той няма да изчезне, когато той бъде окачен на бисилото и изправен пред разстрел. Както на Левски и там ще запее Чинтулов и т.н. Младите актьори Адриана и Дора Глинджева. Не съм доволен. Малко съм изненадан, не много, малко и действително съм съгласен с това, което каза др.Любомир Кабакчиев и др. че има нещо особено и автора го каза. Има една, не го казвам пропаст, но има една разслоеност по отношение на най-младите актьори (разисквания) Е ще има и които се засягат, бъдете спокойни. Какво е то, другари? Аз считам, както и в музиката, че театралната професия, театралното актьорското дело, и особено с такъв водещ институт като Националния театър това е една висша математика, която трябва да се поддържа непрекъснато, за да се дойде до магията на изкуството. Не е възможно да се играе външно само с двете гласни връзки и с ларинкса, не е възможно. Без да се осъществи триъгълника гласните връзки, мозъка, интелекта и сърцето. Без този триъгълник е невъзможно. Така както се получава, за съжаление, направо Адриана Андреева и Дора Глинджева. Това е моето мнение. Дали те ще успеят или няма да успеят, аз не зная това нещо. Това е моето впечатление и убеждение.

Те трябва да знаят, да им се предаде, съответно и аз ще им кажа, че могат да се предават в наследство, сега в наше време вила, кола и апартамент, но в наследство актьорска игра и магия на сцената не може да се предава, тя трябва да се извоюва и да се работи, така както работят всички, които искат да постигнат изкуство на сцената в различните области на нашия живот. Аз съм го казвал това, но макар и да не се отнася за нас. Др. Райна Кабаиванска ми каза, другарю Гетмане изпращате в Миланската скала мързеливи хора, вика. Динко Динев - напълно съм съгласен и много бързо може да се оправи

това, накрая това само ситнене може да остане. Аз имам едно мнение може да не се съгласи автора, **ще** има търпението да ме изслуша, за Стефан Димитров в първата част на неговия разговор, когато той говори с руския консулатор, не когато говори на своите заптии, Той говори с едно голямо самочувствие и с една ирония. Абсолютно не съм съгласен. **Ще** се мотивирам. Турция е така уплашена от Съветския съюз до този миг, че когато съветската войска на 8 сутринта влезе в България доброволно на границата те се оттеглиха не знаеме къде. Няма да издам тайна, че по време на събитията, това за автора го казвам, в Сирия, когато тука по някакъв начин (разисквания). Имаше авиатори съветски, то се получи същото явление. Аз искам да ви кажа и следното, което е типично за турските военни и за тяхните висши полицаи. **Ще** ви процитирам това което каза Осман паша пред цар Освободителя когато оцелява. "Ваше величество, аз изпълних само дългът си към Турция като войник. Моля ви да се погрижите за моите войници. Съжалявам че се явявам пред вас, пред такъв недостоен вид за един турски войник, ранен, но съм щастлив, че този случай ми позволи аз да се срещна с великия император на Русия, княз Полский, еди кой си, еди кой си и т.н. И Тази сутрин прочетох "Спомени" от Христо Бързицов, когато той е бил в Цариград, искам да ви кажа една характерност, Има характерология на Турция. Когато **едни ругая** на Босфора българите Христо Бързицов отива взема му **фу**феса и го хвърля в Босфора. Онзи извикал "Ашколсун, юнак". Думата ми е, че този Али Паша в никакъв случай бити и уплашени, преди 10 години само, той не може да говори с чувство на превъзходство, в никакъв случай. За ирония въпрос да не става. То е на вниманието на режисьора. Смятам, че това трябва да се оправя, защото турците обичат вътрешно в себе си бабаитите(разисквания) **Минавам** нататък - селяните. Тука се различавам с др.Чипев не помня кой каза, или някой друг каза, те не могат в никакъв случай да бъдат хъшовете.

Друг е въпроса, че те трябва да изиграят по-добре ролята която им предписва автора и към която ги насочва режисьора, за да може върху тяхната селска психика, стихийност и т.н. да се открие новата класа, с новото съзнание, класово, това е Райко печетара и т.н. (прекъсване) Монолога за (прекъсване) великолепен на Лако . Съкращеният не знам и автора е съгласен дали можем да прима виста, така като срещнете боевете 13-та, 12-та година в Люле бургас и еди къде си, да ги направим, не знаем дали това ще можем за пет репетиции, да не стане беля. И тука в това отношение трябва да се вслушаме в другаря Великов. Искам да изкажа своето възмнение от великолепия, напълно завършен и изпълнен образ на др. Раданов, на Никола Динев, на др. Стефан Великов, на Георги Георгиев с бележки, на др. Маргарит Дупаринова. Считам, че ще бъде полезно и др. Бениеш аз ви моля в никакъв случай да вземате думите на един автор, който е бил временен с тази пиеса от години и е родил пиесата да отдадем на неговия темперамент и най-важното, че това което той каза, както казах в началото, той го каза единствено от добронамереност и от това действително спектакъла да спечели и да стане по-хубав от този който е и още по-достоеен, той е достоеен. Аз не съм съгласен с него, но той си има един градус, който си е негов градус. Това си е негово право. Той е достоеен за 80 годишнинава. И аз моля другаря Бениеш, който вижда в лицата на всички тука и които следяха и пр. нашата радост от постиженията които сме направили да погледне на думите на др. Орлин Василев именно от този ъгъл. Имам една голяма молба, без да се засяга в никакъв случай др. Бениеш. Другаря Мирски, другаря Кабакчиев, драматурга главния Орлин Орлинов да се помисли заедно с режисьора и с автора за тия пет репетиции да се изведе един действително убедителен, една пшанта и т.н., един финал, който да бъде високо художествен, да прилича на пиесата и да бъде органически свързан с нея. Как ще го направите, аз не знам. Но конкретно имам такава молба. На вниманието на др. Григоров

при заплащането хонорара на художника да ми напомните, че не е присъствал на художествения съвет (смях) Нищо абсолютно не може да го извини когато се поставя една пиеса, нищо абсолютно. Аз съм отложил официални неща, най-малко пет сега, което съм задължен. Нищо не може да го извини, когато се касае за една пиеса от Орлин Василев, от Националния театър на България реализирана в чест на 80 годишнината на нашата партия, абсолютно нищо, освен смърт и атомна война. (смях) Искан да изкажа, другари, благодарност на всички, които тука присъстваха в най-пълния състав досега присъствам на художествения съвет в Народния театър, за търпението ви и за конструктивните и критични бележки които тука изложихте и които смятам, че другарят Бениеш, сега е малко развълнуван, защото аз смятам, че това е едно много сложно вълнение, то е от това, че той смяташе, че пиесата няма да излезе така хубава, както е сега. Това е съвсем вярно. Първо е развълнуван от вас и второ, защото е изморен и защото малко превратно тълкува някои думи на др. Орлин Василев, но считам, че той като се наспи, ~~вече~~ утре като стане ще бъде бодр ще премисли нещата и ние ще се поздравим с един празник, както каза и другаря Камен Зидаров в чийто думи аз вярвам.

КАМЕН ЗИДАРОВ - Вижте какво, другари аз мисля да ви напомня и една истина, за нашата творческа работа която е и плюс и слабост в творчеството на писатели, на актьори и на режисьори. И това го запомнете, това не е слабост на театъра. Ний все още сме силни в пресъздаването на отрицателните герои и в литературата, и на сцената и навсякъде. У нас положителният герой е все още статичен. Все още малко суховат и там трябва именно да бъдат насочени нашите усилия да преодолеем тази практика, която понякога се получава, този схематизъм, това е истината, това трябва да го знаете. Има го в литературата, има го и в театъра. Все ние се борим със схематизма при пресъздаване на положителния герой. И там е нашата трудност.

Затова не го вземайте като трагично, това е ръста на нашата литература, на нашия театър. А може би това го има още и в някои съветски автори.

АЛ.ГЕТМАН - Аз пропуснах да кажа, ако др.Бениеш счита, че тия актьори които играят втори състав, би било добре да присъстват на репетициите. Не знам той какво ще каже.

ЛЮБОМИР КАБАКИЕВ - От тия пет репетиции, другият състав трябва да ~~иде~~ непременно ~~ж~~ репетици~~и~~.

АЛ.ГЕТМАН - Момент. Аз това, което желая др.Бениеш е да видя Милена Атанасова. Ще ми кажете кога тя ще играе в ролята на Нинка, бих желал да я видя. Това е.

45

ПРОТОКОЛ

Днес 18.XII.1971 г. Художественият съвет при театъра има заседание за приемане декера и костюмите на п. "Единственият свидетел" от А. и П. Тур на което присъствуваха: О. Орлинов, Вл. Карамихев, Бм. Стефанов, Г. Раданов, С. Хашъмов, Г. Ганчев, В. Бахчеванова, Ил. Друмева, В. Минкова, Т. Масалитинова, В. Наследникова, М. Бениш, Ат. Велянов, Кр. Мирски, Ал. Григоров, П. Карлуковски, Л. Кабакчиев.

По отношение на декера няма възражения. Декера се приема.

Костюмите:

КАБАКЧИЕВ: Цветовете между декера и костюмите да хармонизират.

ОРЛИНОВ: Декера и костюмите се приемат.

Второ - художникът и режисьорът да вземат под внимание забележките. За съветската дикторка - облеклото.

МАСАЛИТИНОВА: Да се има предвид, че съветските говорителки не са така екстравагантни.

Ведил протокола:

18.XII.1971 г.

София

Ваня